

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Op reis naar de eeuwigheid

"Want de mens gaat naar zijn eeuwig thuis"

Prediker 12:5 (ged)

Een mens gaat vaak zeer zorgvuldig te werk als hij een aardse reis moet maken. De ene plaats wordt afgewogen tegen de andere plaats. Er wordt zoveel mogelijk gezorgd dat alles in orde is. Juist in deze vakantiemaanden zien we dat. Dit staat in schrille tegenstelling met de zorgeloosheid en onverschilligheid die veel mensen openbaren als het gaat over de reis naar het eeuwig huis. Iedereen is op reis naar de eeuwigheid. Dat geldt van alle wereldlingen, het geldt ook van alle kerkmensen. Het geldt van u die dit leest. U bent op reis. Die reis is begonnen bij de wieg en eindigt bij het sterven. Jong en oud zijn op reis. Avondmaalgangers en niet-avondmaalgangers zijn op reis. Huichelaars en godvrezenden zijn op reis. Ieder mag zich wel afvragen hoe hij op reis is. Er zijn ten diepste maar twee mogelijkheden. Een mens reist voort op de brede weg of hij reist voort op de smalle weg. Een derde mogelijkheid is er niet. Of de mens mag iets kennen van de beoefening van het ware zaligmakende geloof, of hij is er vreemdeling van. Hoe staat het bij u? Leg die vraag niet ter zijde, maar denk er eens over na! In welk gezelschap voelt u zich thuis? In werelds gezelschap of in gezelschap van: Ik ben een vriend, ik ben een metgezel van allen die Uw Naam ootmoedig vrezen en leven naar Uw goddelijk bevel? Waar vindt u uw zielsgenooten in? Waar gaat het hart naar uit? Bedenk dat de reis naar het eeuwig huis snel gaat. Oude mensen zullen het u bevestigen dat de tijd als het ware hun door de vingers is gegleden. Zij kunnen haast niet begrijpen waar de jaren gebleven zijn die achter hen liggen. Gods Woord zegt: zeventig jaren zo wij sterk zijn en tachtig jaren zo wij zeer sterk zijn. Het leven is een damp, de

dood wenkt ieder uur. In Prediker 12 wordt ons de aftakeling van de oude mens beschreven. De lichamelijke vermogens gaan terug. Bij de een is dat meer dan bij de ander. Maar bij het klimmen der jaren zal iedereen toch gewaar worden dat zijn lichamelijke vermogens er niet op vooruit gaan. Al de gebreken van de ouderdom roepen het u toe: De mens gaat naar zijn eeuwig huis. Waar zal de reis heen zijn? In de staat der rechtheid zou de mens in de weg van gehoorzaamheid aan de Heere het eeuwige leven ontvangen. Hij was dus op reis naar het eeuwige leven. Maar nu heeft mens zelf gekozen voor de eeuwige dood. Door de val heeft hij zichzelf gebracht op de weg naar de eeuwige rampzaligheid. Onbekeerde wereldlingen en onbekeerde kerkmensen zijn op weg naar de eeuwige ondergang. Alle mensen hebben die eeuwige ondergang verdiend. Is het dan geen onbegrijpelijk groot wonder dat de Zoon van God de hemel wilde verlaten om geboren te worden op deze aarde om te lijden en te sterven? Het is een onbegrijpelijk groot wonder dat Hij de Godverlatenheid wilde doormaken om de nabijheid Gods te verwerven voor Zijn Kerk. Hij heeft het verworven dat reizigers naar de eeuwige rampzaligheid, die van zichzelf nooit van reisbestemming zouden veranderen, op weg gebracht worden naar de eeuwige gelukzaligheid. Ontdekkende genade leert hen zien dat zij in Adam gekozen hebben voor een eeuwige ondergang. Door genade mag er verwondering in het hart komen dat Christus voor zulken de hemelse heerlijkheid heeft verlaten. Verwondering over de smartelijke lijdensweg die Hij wilde gaan. Door genade mag er een gaan zijn over de smalle weg. Die weg komt uit in de eeuwige gelukzaligheid. "Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis". Als de reis beëindigd is, is er geen verandering meer mogelijk.

Het is niet als een vakantiehuisje, wanneer het niet bevalt gaat men er een ander jaar niet meer heen. Onze tekst spreekt van een eeuwig huis. Schuif het niet opzij. De Heere is het zo waard al gediend te worden in de jonge jaren. "En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen in dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve." Een mens kan zoveel met zijn lichaam te stellen krijgen dat het hem onmogelijk wordt aan het ene nodige te denken.

Zou u niet jaloers worden op hen die op de smalle weg mogen reizen? Zou het niet moeten aansporen genade te zoeken terwijl wij nog zijn in het heden der genade? De Heere bearbeide door de Heilige Geest het hart zodat het voortgaan op de weg van de zonde tot schuld mag worden. Hij bearbeide het hart zo, dat er een gaan op de smalle weg mag komen. Wie door God op de smalle weg is gebracht, naar Zijn eeuwig welbehagen, zal op Gods tijd mogen komen in het Vaderhuis met zijn vele woningen. Niet door eigen trouw, want aan hun zijde is er zoveel ontrouw en zonde. Het is alleen Gods trouw. Die zal nooit hun val gedogen.

Hoe zalig is het volk dat naar Uw klanken hoort! Zij wand'len, Heer', in 't licht van 't Godd'lijk aanschijn voort

Zij zullen in Uw Naam zich al den dag verblijden;

Uw goedheid straalt hen toe' Uw macht schraagt hen in 't lijden

Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,

Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw woord verhogen.

A. van Heteren

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over Prediker 12:5 (ged.) 'Want de mens gaat naar zijn eeuwige huis.' Verder is een derde artikel geplaatst van de hand van ds. P. Roos over 'gemeentezang.' Ook is een derde artikel opgenomen van de hand van ds. H. Korving over 'sabbat en zondag.' Ds. J.M.J. Kieviet schrijft een artikel over 'vragen rond het huisbezoek'. Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel getiteld 'Op het kerkhof.' Van de hand van ds. P. van Zonneveld is een brief aan ouders opgenomen. Er is een verslag opgenomen over de

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ingebruikname van het nieuwe kerkgebouw in Noordeloos. U treft ook een artikel aan van mijn hand over merktekenen van het geloof.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

D.V. Zaterdag 17 september, Urk.

Ambtsdragersconferentie

D.V. Zaterdag 3 december, Sliedrecht-Centrum. Inleider: dr. R. Seldenrijk. Onderwerp: ziekenbezoek.

GEMEENTEZANG (3)

Wij hebben de psalmen lief om het Bijbels karakter, waardoor ze gekenmerkt worden. Het is daarom goed ook inhoudelijk nader in te gaan op het karakter van ons psalmboek. We kunnen aan alle kanten lessen vinden die vanuit de psalmen tot ons komen. Naar links en rechts toe moeten we telkens weer ons laten gezeggen door wat de Heilige Geest ons daarin leert. De inhoud van het hele psalmboek vinden we geconcentreerd terug in psalm 130. Wat we hier lezen, is bepalend voor de gehele psalmbundel. Beschouwen we deze psalm nader, dan worden we getroffen door de kracht van het geloof dat zich daarin openbaart.

hoogte

In deze psalm en in vele andere psalmen zien we twee dingen. Het eerste wat opvalt is, dat de dichters weliswaar grote nood en ellende gevoelen, maar zij blijven daar niet in steken. In vrijwel alle psalmen wordt de uitweg gevonden en mag de dichter zich vastgrijpen in de beloften Gods. Is dat niet een gegeven dat bepalend is voor het ware geloof? Psalm 130 bijvoorbeeld begint zo totaal in de diepte, maar deze psalm eindigt op zeer grote hoogte: "Hij zal Israel verlossen van al zijn ongerechtigheden". Hij zegt dit terwijl hij nog wel in de diepten van vers 1 verkeert. We zouden aan het slot menen dat hij daaruit reeds verlost is; maar nee, terwijl hij nog in dezelfde situatie zich bevindt, daagt er hoop en redding in zijn hart en is de verlossing reeds doorgebroken in zijn ziel. Uiterlijk is er niets veranderd, maar innerlijk worden zijn voeten op een rotssteen gesteld. Dat is geloof! Natuurlijk kan een mens een lofzang zingen, als hij uit de benauwdheid is gered en de omstandigheden gewijzigd zijn. Maar dat is hier niet

Verschijsning volgende nrs.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 18 augustus verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 11 augustus. Het daaropvolgende nummer zal D.V. 8 september verschijnen. Daarna gewoon weer elke veertien dagen.

AvH

gebeurd. Verkerend in de diepte, stijgt hij door het geloof op naar de hoogste hoogte.

Velen, ook van Gods kinderen, kunnen hier in de leer gaan. We zijn allen geneigd om altijd maar weer, als Petrus, op de omstandigheden en op de golven van de tijd te zien. Zijn we ruim gesteld, dan kunnen we daarvan zingen. Wijzigen zich de omstandigheden in gunstige zin, dan zijn we verruimd. Maar het gaat er hier nu om dat hij die de Heere vreest, op de Heere vertrouwt, ook al wandelt hij in de duisternis.

Al is er nog geen enkel teken van redding en genade, toch weet deze psalmist dat er hoop is. Deze hoop ontleent hij aan de gedachte dat er bij de Heere vergeving is. Niet daaraan dat hij persoonlijk deze vergeving deelachtig is; het lijkt een zakelijke constatering als hij zegt: "Bij U is vergeving", maar het geeft hem toch persoonlijk moed en steun. En zo klimt hij omhoog als via een ladder. Van stap tot stap klimt hij hoger. Hij bouwt de ene gedachte op de ander en zo komt hij boven de wateren van ellende en verdrukking uit. Tot de hoogste top!

Ik weet niet in welke geestelijke situatie de lezer zich bevindt. Het zou heel goed kunnen, want het komt vaak voor, dat u in een geestelijke impasse verkeert. Ligt hier dan geen onderwijs voor uw innerlijke gesteldheid? Legt u zich misschien gelaten neer bij de gedachte dat het nu eenmaal toch niet anders is? Dreigt dan niet het gevaar van gewinning aan een ongeloofsweg?

Stel eens dat iemand een levensbedreigende kwaal heeft. Hij hoort dat van de arts en hij is er geheel verslagen onder en verlegen mee. Het lijkt hopeloos. Maar nu hoort hij van iemand dat er in Nieuw Zeeland een middel is, dat hem zou kunnen hel-

pen. Al zou er slechts een kleine mogelijkheid zijn dat hij zou kunnen genezen, dan toch zou hij enige hoop krijgen. Zo liggen de zaken nu ook geestelijk.

Geloof bloeit het meest tegen de verdrukking in, juist als er soms niets zichtbaar verandert. Is er in Christus geen redding en hulp voorhanden? Is de arm des Heeren verkort? Heeft de Heere niet vele en rijke beloften gegeven aan Zijn kerk? Al zou er slechts één belofte staan in de Bijbel, die speciaal uw toestand betreft, dan ligt in die ene belofte uw redding. Hoeveel te meer nu, als zoveel beloften in Christus je en amen zijn?

diepte

Maar nu is er nog een tweede duidelijke les in de psalmen. Ik denk nog meer weer even aan psalm 130. Deze psalm begint in de diepten. Diepten van ellende. De diepte wordt nog ernstiger, als dieper afgedaald moet gaan worden in de schuld van de zondaar. Wie zal bestaan, als Gij de ongerechtigheden gadeslaat? Daar loopt hij helemaal vast. Er lijkt voor hem geen enkele verwachting meer te zijn. Hij komt aan het einde van al zijn kennen en kunnen. Hij komt met zichzelf geheel uit in de dood. Alle hoop wordt hem ontnomen en afgesneden. Juist dan daagt er hoop buiten het eigen assortiment van mogelijkheden. Dan kan hij niet anders dan hopen op God in Christus.

Wat opvalt in onze tijd is dat heel veel kerkgangers deze weg niet willen gaan. Men heeft de gedachte dat men in de uitzichtloosheid eindigt. Men acht het te somber en te benauwd. Men komt immers in de kerk om wat verlichting te krijgen. Men wil met wat pijnstillers gered zijn. Maar een echte dreigende kwaal raakt u op die manier niet kwijt. Uiteindelijk moet het scherpe mes van de chirurg er aan te pas komen. Gods kinderen, allen, hebben in de dood het leven gevonden. Maar velen zoeken dat niet. Feitelijk zoeken u en ik dat ook niet, maar de Heere wil daar wel voor inwinnen.

Wij willen niet ontkleed, maar overkleed worden. De eigen wil en het eigen programma van de mens komen juist in deze dagen van mondigheid ook in de kerk duidelijk naar voren. Soms is onkunde hiervan ook de oorzaak. We geloven dan niet dat juist in de weg van sterven het leven ligt. Dat kan het verstand ook niet geloven en verstaan. Gods Woord

tekent deze gestalte ook, als we bijvoorbeeld lezen in Jesaja 30:10 dat men zei: "Schouwt ons niet wat recht is, spreek tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijen". Het kan heel ver gaan op de weg van verblindend en zelfbedrog. Ieder van Gods kinderen heeft dat bij zichzelf waargenomen.

De discipelen spraken tot de hoogste Prediker: "Wie kan dan zalig worden?" Die vraag is heel bekend. Ook nu nog. Maar, als we met die vraag bij Hem terecht mogen komen, zijn we op het beste adres.

Hoe ernstig als ons verzet blijft bestaan en we ons afkeren van Christus Zelf en Zijn Woord.

Er zijn kerkgangers die er nauwelijks mee kunnen leven, dat er temidden van veel andere, toch ook een of twee psalmen op het bord staan, die de nood en de strijd bezingen. Deze mensen zullen met open armen ontvangen worden in evangelisch getinte groepen. Daar is de hele sfeer een andere. Ik hoorde het pas nog iemand zeggen dat hij daar verlost werd van dat "arme-zondaars-gevoel". Dat willen we niet. De ramen moeten wagenwijd open, zonder enige belemmering. Maar, wie het verstaat, is dankbaar dat de psalmen beginnen in die diepe nood, dat ze beginnen in onze persoonlijke nood. Hoe dank-

SABBAT EN ZONDAG (3)

De vorige maal hebben we gezien dat God Zijn gebod aangaande het onderhouden van de sabbat aan Zijn volk gegeven heeft in het kader van de verbondssluiting bij de Sinaï. In dit gebod grijpt God terug op het rusten na de scheppingsdagen.

Het Oude Testament

Ook andere gegevens uit het Oude Testament komen in deze studie aan de orde. Op een heldere wijze worden de Schriftgegevens besproken en ethische gevolgtrekkingen eruit gedestilleerd. De oprichting van de tabernakel en de inrichting van de eredienst was ook een heel belangrijk gebeuren. De aanwijzingen hiervoor worden omlijst met het inscherpen van het sabbatsgebod. De viering van de grote feesten onderstrepen het weekritme, waarbij de sabbat het hoogtepunt is. De profeten oefenen later scherpe kritiek op het volk, als het vervalt in vormendienst. De sabbat opent het perspectief naar de

baar was u toen u uw geestelijke toestand en noden terug mocht vinden in Gods Woord. Hoe onderwijst de Heere Jezus Zijn Kerk, als juist Hij in Zijn lijden en strijd aansluiting vond bij de psalmen. Bij een woord, zo radicaal en diep, als het bekende woord uit psalm 22: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt gij Mij verlaten?" We vergeten vaak dat David deze klacht uitte lang voordat de Zaligmaker verscheen. Nu zoekt Christus als het ware Zijn Kerk op in hun diepste dalen en Hij werd in al hun benauwdheden mede benauwd. Daarin ligt dan juist redding en zaligheid.

We kunnen, tenslotte, strijden voor de psalmen en we kunnen verzet aantekenen tegen allerlei wildgroei. Maar het gaat er feitelijk enkel en alleen om of we in waarheid de beleving van de psalmen nog kennen. In allerlei kerkelijke tegenstellingen sluipt zo spoedig het eigen gelijk in. Alleen vanuit de persoonlijke bevinding van deze zaken kunnen we op de rechte wijze strijden voor het Woord en de waarheid Gods. Dan gaat het niet alleen om waarheden, maar vooral om Hem, Die de Waarheid Zelf is. Mogen we dat in onze kerken verstaan en beleven?

P. Roos

eeuwige rust die God voor Zijn volk heeft bereid. Het gaat op de sabbat om het genieten van Gods genade. Noem de sabbat uw verlustiging! (Jes. 58,13). Er is een heerlijk toekomstperspectief: eens zal al wat leeft komen om de HEERE te aanbidden, 'van sabbat tot sabbat' (Jes. 66,23). Wil dit laatste vers trouwens niet zeggen dat de sabbat op de een of andere manier door zal gaan, ook in de nieuwe bedeling?

Was de sabbat al vóór de wetgeving bekend?

Het is opmerkelijk dat we nergens lezen dat de aartsvaders de sabbat gehouden zouden hebben. Sommigen concluderen hieruit dat de sabbat dus ook nog niet bekend was en pas in Ex 20 is ingesteld. Maar welke waarde heeft dit gegeven dat we over de sabbat niets lezen in de tijd van de aartsvaders? Behoudens een enkele verwijzing in 2 Koningen lezen we in de tijd van de richters en

de koningen ook nauwelijks iets over de onderhouding van de sabbat. Maar kun je daaruit concluderen dat de sabbat niet of nauwelijks heeft gefunctioneerd in de tijd van richters en koningen? U begrijpt wel dat je daar voorzichtig mee moet zijn.

Uit de geschiedenis van het manna (Ex. 16, dat is dus nog vóór de wetgeving) blijkt dat men op de zevende dag geen manna mocht inzamelen, omdat dat 'de sabbat des Heeren' (Ex. 16,25) is. Volgens de vrijgemaakte deputaten betekent dit dat God Zijn volk alvast aan de sabbat wil laten wennen (p. 35). Al erkennen ze ook dat het mogelijk is dat God de lijnen naar de sabbat al eerder heeft uitgezet. In Ex 16,29 staat bijvoorbeeld dat God aan hen de sabbat gegeven heeft, daarom krijgen ze op de zesde dag voor twee dagen brood. Dat zou er op kunnen wijzen dat de sabbat al eerder bekend was.

Duidelijk is dat de sabbat bij de verbondsluiting tot een teken van de verbondsrelatie tussen God en Zijn volk wordt gesteld. Zou het zo vreemd zijn om een parallel te trekken met de regenboog? De regenboog was er al, krachtens het scheppingswerk van de HEERE (zo leert Calvijn bijv in zijn commentaar op Gen. 9,13). Maar na de zondvloed heeft de HEERE dit verschijnsel uit de schepping gemaakt tot een teken van het natuurverbond, als zichtbare onderstreping van de belofte dat Hij de aarde niet weer door water zou doen vergaan. Zouden we zo ook niet kunnen zeggen dat God de sabbat (die Hij reeds in Zijn scheppingswerk verankerd had) nu maakt tot een teken van het genadeverbond dat Hij met het volk bij de Sinai bekrachtigt?

Christus en de sabbat

In het Nieuwe Testament kunnen we meermalen lezen dat de Heere Jezus op de sabbat naar de synagoge ging en daar het volk onderwees vanuit de Heilige Schrift. Hij heeft de sabbat geheiligd als de dag van God. Op de sabbat maakt Hij Zichzelf bekend als de Gezondene van de Vader. In de synagoge te Nazareth gaan de Schriften open bij Jesaja 61. Het is in Hem vervuld.

Christus noemt Zichzelf de Heere van de sabbat (Mark. 2, 27v.). Hij brengt de sabbat tot zijn doel. De ware rust wordt bij Hem gevonden (Matth. 11, 28). De wonderen en genezingen die Hij op de sabbat heeft verricht, tonen aan dat Hij de kinderen van Abraham werkelijk vrijmaakt van hun lasten (p. 60).

Bekend zijn de teksten uit de Handelingen en de Brieven die aanduiden dat de eerste christengemeenten op de eerste dag van de week bijeenkwamen. Anderzijds lezen we in het Nieuwe Testament nergens een gebod om op deze dag samen te komen. Kol. 2,16 vermaant ons dat niemand ons moet oordelen inzake feestdagen, nieuwe maan of sabbat. Ook de sabbat is een schaduw van toekomstige zaken, maar de werkelijkheid daarvan is ons in Christus geschonken.

De vrijgemaakte deputaten erkennen dat Hebr. 4,9 ('Er blijft dan een rust –*sabbatismos*– over voor het volk van God.') een getuigenis kan zijn voor de blijvende betekenis van de sabbat, als teken van de rust die God aan Zijn volk schenkt, maar nu overgebracht op de nieuwtestamentische periode. Zelf kiezen ze echter niet voor deze uitleg.

Ook vragen ze zich hardop af wat het betekent dat negen van de tien geboden wel op de een of andere manier in het Nieuwe Testament worden aangehaald, terwijl het vierde gebod het enige is dat niet wordt aangehaald. Ik kan niet op alle argumenten ingaan. De conclusie die zij trekken na de bespreking van de Nieuwtestamentische gegevens luidt: 'Ook zonder expliciete opdracht van Christus of de apostelen heeft de christelijke gemeente het Evangelie van Jezus' opstanding zo begrepen: de eerste dag van de week wordt de dag van de samenkomst van de gemeente. We mogen dat een geloofsbeslissing noemen die door de verlichting van de Heilige Geest tot overtuiging is gegroeid.' (p. 78).

De lijn van dit boek begint zich steeds duidelijker af te tekenen: er is geen sprake van een scheppingsorde. Men kan niet op exegetische gronden stellen dat er een doorgaande lijn is van sabbat naar zondag. Het vierde gebod wordt in het Nieuwe Testament niet expliciet genoemd. De zondagsviering is een geloofsbeslissing van de kerk, onder de leiding van de Heilige Geest.

Het is duidelijk dat deputaten hiermee een onderbouwing geven van de uitspraak die de synode van Leusden in 1999 deed 'dat de opvatting ... dat de zondag als rustdag niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is.'

Aan de andere kant willen ze ook de andere visie die onder hen leeft, niet

van de tafel vegen: dat is de visie waarbij men van een (indirecte) relatie tussen de zondagsviering en het vierde gebod van de wet uitgaat. Het is te waarderen dat de vrijgemaakte deputaten hebben gezocht naar een manier om in het licht te stellen dat het vierde gebod ons toch ook in de Nieuwtestamentische situatie iets te zeggen heeft. De tien geboden zijn naar hun diepste betekenis nog steeds geldig. Ook al wordt het vierde gebod niet expliciet vermeld, via het tweevoudige liefdegebod blijft de essentie ervan ook nu voor ons van kracht. God liefhebben en de naaste dient juist op de rustdag en in de samenkomst van de gemeente gestalte te krijgen (p. 87).

Moreel en ceremonieel aspect

De Dordtse Synode (1618-1619) heeft inzake de heiliging van de zondag gewezen op het onderscheid tussen het morele en het ceremoniële aspect van het vierde gebod. Ceremonieel wil zeggen: behorend bij de Oudtestamentische eredienst (en dus van voorbijgaande aard). Moreel wil zegen: dat wat (van Godswege!) altijd gelding heeft voor Gods volk. Dat is dus het blijvende aspect. Ik heb er dan ook niet zoveel moeite mee dat men in plaats van de woorden 'moreel' en 'ceremonieel' kiest voor de termen 'het voorlopige' en 'het blijvende én nieuwe' inzake het vierde gebod. Onder het voorlopige verstaan deputaten: dat het de zevende dag van de week moest zijn, het *absolute* karakter van het werkverbod met de doodstraf als sanctie, en de *naam* sabbat. Blijvend én nieuw in relatie tot het vierde gebod is: het *gedenken* van de dag van Christus' opstanding, het *heiligen* van de zondag door die als dag van samenkomst apart te zetten en te profileren, het *rusten* van eigen werk en prestatie door te genieten van de genade, de *hele werkweek* te laten staan onder de invloed van en het licht van de viering van het heil en het onderwijs uit de Schrift, zoals dat op de zondag plaatsvindt. (p.89-90)

Wie deze dingen op zich in laat werken, begrijpt dat men serieus zoekt naar een hedendaagse verantwoording voor een positieve waardering van de zondag. Wel kan men vragen of het bepalen van wat blijvend is en wat voorlopig was, niet wat willekeurig is, of, anders gezegd, of men niet met evenveel recht de accenten anders kan leggen. Waarom zou bijvoorbeeld de naam 'sabbat' persé van

voorbijgaande aard moeten zijn? Denk aan de reeds aangehaalde tekst uit Jes. 66,23.

De zondagsviering een keuze - en toch een gebod

De lijnen van sabbat naar zondag worden volgens deze deputaten nog steeds in de GKv getrokken (p. 149). Toch ligt, als ik mij niet vergis, in deze studie de nadruk op de gedachte dat de zondagsviering vooral een keuze van de christelijke gemeente is. Een keuze die de christelijke kerk a. geleidelijk, b. uit kracht van Christus' opstanding, c. onder de leiding van de Heilige Geest heeft gemaakt. (p. 99) Let wel, dit is geen vrijblijvende keuze. Het stelt de gemeenteleden onder verplichtingen. Er wordt een parallel getrokken met de leer van de kinderdoop en de leer van de drie-eenheid. Voor beide dogma's zijn geen rechtstreekse uitspraken en geboden van God in de Bijbel te vinden. Niettemin heeft de kerk onder leiding van de Heilige Geest deze leer-

stellingen geformuleerd en zijn de gelovigen eraan gebonden. De kinderen *moeten* gedoopt worden, God *moet* beleden worden als de Drie-enige, en zo *moet* ook de zondag als rustdag worden onderhouden. (p. 148) Dat is een sterke uitspraak. Ik weet niet of de parallellen wel helemaal opgaan. Maar in elk geval willen deputaten met deze opmerkingen heel duidelijk maken dat, welke van de beide lijnen men ook volgt, men in beide gevallen uitgaat van een *gebod* tot zondagsrust. Men bedoelt dus niet te zeggen dat de zondag 'slechts' een menselijke instelling c.q. uitvinding is. Ik realiseer me dat ik onvolledig ben geweest in de weergave van de inhoud van het boek tot nu toe. Wel hoop ik enkele belangrijke punten te hebben aangestipt en een indruk gegeven te hebben met welk probleem men in dit boek bezig is en hoe men het benadert. In een volgend artikel wil ik proberen nog wat evaluerende opmerkingen te maken.

H. Korving

VRAGEN ROND HET HUISBEZOEK (7)

In de laatste alinea van het vorige artikel wees ik op de noodzaak om in het huisbezoek geestelijke leiding te geven. Met het oog daarop zal de huisbezoekende pastor eerlijk met zijn schapen dienen om te gaan, zo schreef ik. Hij zal willen weten waar zij 'gelegerd' zijn. Door middel van de vragen die hij stelt, zal hij iets vanuit het hart willen horen. Wat is het verblijdend voor een ambtsdrager als dan blijken mag dat hij of zij werkelijk de Heere vreest. Een voorrecht als er herkenning is door het getuigenis dat gegeven wordt. Misschien niet uit veel woorden bestaande. Maar een ambtsbroeder die zelf iets kent van de wegen van de Heere zal niet uit het vele en overvloedige, maar uit het echte en ootmoedige Gods werk in de ander herkennen.

arme rijken en rijke armen

Overigens liggen hier voor de ouderlingen en predikanten veel moeiten, denk ik. Juist in het bezoeken van hun mensen. En in de gesprekken over "het ene nodige". Juist bij hen die begeren eerlijk met hun gemeente om te gaan. Overdrijf ik, als ik zeg dat er een geest bezig is (ook) onze gemeenten binnen te komen, die de mensen tot bezittende mensen

maakt. Bezittende mensen, die er niet van weten ellendig en nooddruftig te zijn. Rijke mensen, die nooit arm voor God zijn geworden. Mensen die spreken van vergeving van de zonden, zonder ooit zondaar voor God te zijn geweest. Mensen die roemen in God, maar nooit verbroken lagen onder het oordeel van God. Die spreken van genade, maar zwijgen van schuld.

Of moet ik het nog anders zeggen? Mensen die misschien wel in een bepaalde mate van diepte zijn geweest, maar er zichzelf hebben uitgered. Die wel een besef van zonden hadden, maar zich de vergeving van die zonden hebben laten aanpraten, hetzij door anderen, hetzij door zichzelf. En nu zijn ze bekeerd. En ze hebben geloof. Menen ze. En als de dominee of op huisbezoek de ouderling het nu maar bevestigen wil. Dat het echt waar is.

Er is ook een andere kant. Velen in de gemeente zijn "eerlijk onbekeerd". En komen daar ook "eerlijk" voor uit. Ze weten wat nodig is. Bespreken dat ook. En meten anderen naar die maatstaf af. Veel kan er niet mee door. Bij zichzelf niet. En daarom bij anderen ook niet. Gevraagd naar de nood van hun leven, antwoorden ze

dat God het moet doen. Zij bidden wel. Ze willen wel zalig worden. Maar de Heere wil het kennelijk niet. En – de Heere is toch vrij?! Wie weet zal het ooit gebeuren...

De huisbezoekende ambtsdragers zijn niet te benijden. Van hen wordt geestelijke leiding verwacht. Ze moeten vragen stellen. Informeren naar de geestelijke staat en stand. En een woord spreken op z'n pas. De ambtsdragers moeten aandringen op bekering – waarachtige bekering. De noodzaak van het geloof op het hart leggen – het ware geloof. De bereidwilligheid van de Heere onder woorden brengen, maar tegelijkertijd zeggen dat de Zoon des mensen niet is gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering. En ondertussen blijkt het: *die gezond zijn hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn...* Maar waar zijn ze: die zieken, die dodelijk zieken die een Zaligmaker behoeven?! Waar zijn ze: de gebetenen door de slangen, voor wie het een wonder wordt dat er een Koperen Slang is ter genezing?!

Een ambtsdrager die het gewicht van zijn ambt verstaat, zal bang zijn voor twee uitgliders. Hij wil voor waarlijk zoekende zielen de toegang tot het Koninkrijk der hemelen niet versperren. En hij wenst ervoor bewaard te worden om de schijngodsdienst de handen op te leggen. Maar, en dat is zijn moeilijkheid, hoe zal hij de juiste toetssteen aanleggen? Waarop zal hij zijn oordeel baseren?

hoe om te gaan...

"... hoe op huisbezoek om te gaan met die leden van de gemeente die kennelijk onbekeerd zijn..." – dat was de vraag die de aanleiding tot deze serie artikelen is. *"... of het niet mogelijk was dat er op de huisbezoeken al te zeer en al te snel wordt opgebouwd, in plaats van ontdekt en afgebroken..."* – dat was er nog aan toegevoegd. *"... ambtsdragers zijn ook maar mensen die ten dele kennen..."* – dat was tenslotte nog erbij gezegd.

Als ik nu probeer daarop een antwoord te gaan geven, dan wil ik dat met twee woorden doen. Allereerst wil ik aansluiten op deze laatste opmerking: ook ambtsdragers kennen maar ten dele. Inderdaad: het laatste woord over een ander kunnen ze niet spreken. In het hart zijn ze niet

in staat in te blikken. Het uiteindelijke oordeel is niet aan hen.

Als onze belijdenis spreekt over de kerk, doet ze dat op twee manieren. Dat is ook in de lijn zoals Calvijn in zijn Institutie over de kerk spreekt. Ten eerste als de kerk, zoals ze voor Gods aangezicht is (*coram Deo*), zoals de Heere haar kent en ziet. Zo bezien behoren tot de kerk geen anderen dan *"de ware Christgelovigen die al hun zaligheid verwachten in Jezus Christus, gewassen zijnde door Zijn bloed..."* (N.B.G. art. 27). De kerk naar haar onzichtbare zijnde, zoals alleen de Heere haar kent. Immers, Hij kent degenen die de Zijnen zijn.

Maar over de kerk wordt ook nog op een andere wijze gesproken. Namelijk zoals de mensen haar zien (*respectu hominum*). Dus zoals de kerk kenbaar is in deze wereld, in haar zichtbare gestalte. Zo beschouwd is de kerk *"de ganse menigte der mensen die over de aarde verspreid is en die belijdt dat zij één God en Christus dient, door de Doop in het verbond ingelijfd"* (Instit. IV, I, 7). Helaas, het is niet alles echt Israël wat Israël heet. Velen horen wel bij de kerk, maar ze zijn geen levende leden van de kerk. Er bevinden zich immers in de zichtbare kerk ook de zogenaamde hypocrieten *"welke in de kerk onder de goeden vermengd zijn en intussen van de kerk niet zijn, hoewel zij naar het lichaam in haar zijn"* (N.B.G. art. 29). Ik dacht dat het een woord van Calvijn is dat deze hypocrieten zijn als een galsteen in een lichaam: wel in het lichaam, maar niet van het lichaam.

Calvijn was heel pessimistisch over het getal van degenen die geen hypocrieten zijn. Er zijn diverse plaatsen waar Calvijn spreekt van 'één op tien'. In zijn verklaring van Psalm 119: 101 lezen we zelfs: *"Ofschoon allen zonder onderscheid onderwezen worden, aan wie Gods Woord wordt voorgesteld, heeft er nauwelijks één op de tien enige smaak van. En nauwelijks één op de honderd komt zover, dat hij tot het laatste met een rechte gang voortgaat."* Dus van allen die telkens onder de prediking verkeren, is er maar een klein gedeelte een ware Christgelovige. Bij al die anderen is het slechts de buitenkant, zo vreest Calvijn.

Het is natuurlijk wel hachelijk om, zoals Calvijn doet, het vermoede percentage echte christenen in een getal uit te drukken.

Toch zal zijn inschatting wel gebaseerd zijn op zijn pastorale ervaring met de mensen in Genève. En ongetwijfeld zal hij deze en andere woorden, waarin hij zijn oordeel niet achterhoudt, met grote bewogenheid en met een schreiend hart hebben neergeschreven. Zo velen zijn er kennelijk die zullen menen in te gaan – en ze zullen niet kunnen. Moet dit een ambtsdrager, die toch een pastor van zijn schapen dient te zijn, niet aangrij-

pen? Het zal niet anders kunnen. En hij zal zich in zijn dienstwerk, *in het openbaar en bij de huizen* [Hand. 20: 20], moeten beijveren om ze voor Christus te winnen – alsof het van hem afhangt.

Dit pastorale mededogen zal ook de inhoud van het huisbezoek dienen te stempelen. Daarover de volgende keer.

J.M.J. Kieviet

BRIEVEN AAN OUDERS (57)

't Gaat in deze brief over de woorden die we lezen in Lukas 7:13: "En de Heere haar ziende, werd innerlijk met ontferming over haar bewogen".

Er ging een rouwstoet uit de stad Naïn. Achter de baar liep een grote schare. Allemaal bewogen mensen. Vlak achter de kist liep een vrouw. Ze was weduwe; in het verleden was haar man haar ontvallen. Met haar zoon, haar enige, was ze achtergebleven. Nu gaat ze opnieuw naar het kerkhof. Haar innig geliefde zoon wordt uitgedragen. Luid snikkend loopt ze achter haar dode kind.

Toeval is er niet. De eniggeboren Zoon van God nadert. 't Is wat voor God de Vader geweest toen Hij Zijn Eniggeborene de hemel uitzond om te sterven aan het kruis op Golgotha. Was God dan niet bewogen met Zijn Zoon? ja zeker – maar o Zijn bewogenheid met gevallen zondaars! Hier staan we aan de grenzen van onze woorden, en voor Gods onbegrijpelijke zondaarsliefde!

De Heere Jezus ziet die weduwwrouw achter de baar. Hij hoort haar luidkeels wenen. Hij aanschouwt haar vele tranen. Hij peilt haar smart, haar intens verdriet, en... Hij wordt innerlijk met ontferming bewogen.

O God kan zeggen: "Waarom hebt u Mij verlaten. Ik heb gewaarschuwd. Ik heb gesproken van de gevolgen van ongehoorzaamheid, maar u hebt niet geluisterd". Datzelfde kan ook de Heere Jezus zeggen juist wanneer Hij geplaatst wordt voor de verschrikkelijke gevolgen van de zonde. Doch zo is ook Hij niet. Bij het zien van het grote verdriet van die vrouw wordt Hij diep bewogen.

Er zijn ouders die een kind naar het graf hebben gebracht. Hoe groot is dat leed; hoe smartelijk is die weg. 't Kan zijn dat het al jaren geleden is, maar de pijn, de smart daarvan slijt

niet. 't Is soms alsof het gisteren gebeurd is. Neen – het verdriet ebt niet weg. 't Lijkt soms alleen maar erger te worden. Wat zijn die woorden uit het Evangelie vol van troost. Neen – de Heere Jezus komt niet met verwijten. Hij ziet het verdriet, de tranen, en Hij wordt met innerlijke ontferming bewogen. Bedroefde ouder of ouders, wat is het rijk dat dit in de Bijbel staat. 't Mag tot troost zijn in uw verdriet. Ja – ik weet: de jongeling van Naïn werd opgewekt. Op het woord van de Levensvorst keert het leven weder. Toch zeg ik: dit wonder is een teken. Hij, Jezus Christus maakt geestelijk doden levend. Door Zijn Geest wederbaart Hij. Door Zijn dood heeft Hij het eeuwige leven verworven. Misschien ouders ligt uzelf of uw liggen uw kinderen nog midden in de dood. Hier is de Levensvorst, Die doet opstaan uit de dood, en Die geeft het eeuwige leven. Eens is de jongeling – hoe oud hij ook is geworden – toch gestorven. Wederom werd de gang naar het kerkhof gemaakt. Doch wie het eeuwige leven van de Levensvorst heeft ontvangen, die sterft nooit, die leeft eeuwig.

Misschien weent u over uw dood-zijn in zonden en misdaden. Misschien weent u over uw kinderen vanwege datzelfde. Hoort aandachtig: tranen, deze tranen maken de Heere Jezus bewogen! Dat zegt hier het Evangelie!

P.v.Zonneveld

OPENING VAN DE CHR. GER. KERK TE NOORDELOOS

Op zaterdag 2 juli jl. is het nieuwe gebouw van de Chr. Ger. Kerk te Noordeloos tijdens een feestelijke plechtigheid in gebruik gesteld. Kinderen van de groepen 3 t.m. 8 van de basisschool komen zingend met het lied 'Dit is de dag, die de Heer ons geeft', de nieuwe kerk binnen, waarna ze voorin nog Ps. 26 : 8 en 7 ten gehore brengen. Op het programma is ook ruimte gemaakt voor muzikale intermezzo's met orgel, dwarsfluit en violen.

De voorzitter van de bouwcommissie, br. F. van der Ham krijgt het woord. Hij richt een speciaal woord van welkom tot de weduwen van de oudpredikanten ds. Bijleveld en ds. Beekhuis. Ook worden ds. J.H. Velema, die ooggetuige is geweest van de bouw van de oude kerk en een drietal broeders uit de Brethren Church van Hermanovce (Slowakije), die er een reis van zo'n 1700 km. voor over hebben gehad om deze bijzondere gelegenheid mee te maken, een welkom toegeroepen. Br. Van der Ham schetst in het kort de problemen waarmee men te maken heeft als er, zoals in Noordeloos, gebouwd moet worden in een beschermd dorpsgezicht. Een speciaal woord van dank spreekt hij uit aan het adres van aannemer Bijkerk. Hij zegt: "U had te maken met 1 bouwcommissie, 10 kerkenraadsleden en honderden leden, die gevraagd of ongevraagd u van adviezen wilden voorzien.

Desondanks wist u alles in goede banen te leiden". Met name de vele vrijwilligers, al of niet gezeten in commissies, worden bedankt. Door hun enorme inzet is er een bedrag van maar liefst € 80.000,- op de bouwkosten bespaard en blijven de ruim onder de € 700.000,-. Daarna draagt hij het kerkgebouw, in de persoon van ds. B. de Romph, over aan de kerkenraad met de wens dat de Heere hier Zelf met Zijn Heilige Geest zal werken.

Tijdens het zingen van Ps. 119 : 53 dragen een aantal jongeren op plechtige wijze de kanselbijbel en de tekenen van de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal binnen. Ds. B. de Romph opent de Bijbel onder het zingen van Ps. 119 : 65.

Na votum, groet en het voorlezen van artikel 27 van de Nederlandse

Geloofsbelijdenis wordt Jeremia 1 : 4-12 uit de kanselbijbel voorgelezen. Ds. B. de Romph mediteert over vers 12b: "Ik zal wakker zijn over Mijn Woord om dat te doen". Jeremia krijgt van de Heere de opdracht om uit te rukken en af te breken, om te verderven en te verstoren, om te bouwen en te planten. Maar voordat Jeremia aan die zware taak zal moeten beginnen, laat de Heere hem een amandeltak zien. De eigenschap van de amandelboom is dat deze al bloeit als verder alles in de natuur nog kaal en dor is. De amandel is dus al wakker, terwijl alle andere bomen nog in de diepe rust van de winterslaap verkeren. Zo is de Heere al wakker over Zijn Woord om dat te doen. Het is een bemoediging voor Jeremia. God zegt: "Jij hoeft het niet te doen Jeremia. Het is Mijn werk. Ik zorg er voor dat Mijn Woord vervuld zal worden. Jij moet slechts spreken. Mijn Woord zal nooit ledig wederkeren, maar doen hetgeen Mij behaagt". De predikant wijst erop dat wie Gods Woord niet ter harte neemt, bezocht zal worden door Gods toorn, maar dat Gods kinderen gezegend zullen worden door Zijn heil. Alle beloften van God zijn in Jezus Christus ja en amen. "Wat dat betreft zijn de amandelroede die Jeremia zag en de eerste steen waarop vers 12b is ingebeiteld, ons tot een getuigenis", zo besluit de predikant zijn prediking meditatie.

Gelukwensen worden namens de classis Utrecht overgebracht door ds. B.L.C. Aarnoudse en namens de plaatselijke kerken door dhr. Van Achterberg. De Slowaakse ds. P. Pristiak van de gemeente van Hermanovce, waarmee de gemeente van Noordeloos goede contacten onderhoudt, spreekt de gemeente toe vanuit met de woorden van 1 Petrus 2 : 5 en 6. "Geen beter fundament waarop gebouwd kan worden", zegt hij, "dan het fundament van de Heere Jezus Christus". Namens de burgerlijke gemeente spreekt wethouder Van Vuuren. Hij wijst de gemeente op de verantwoordelijkheid om in onze ontkerstende maatschappij tot een zoutend zout en een lichtend licht te zijn.

Aannemer Bijkerk, tevens gemeentelid, spreekt de dank uit voor het vertrouwen dat hem tijdens de bouw

zowel door de kerkenraad als door de leden in ruime mate is geschonken. Hij spreekt de wens uit dat de gemeente een levende gemeente van God mag zijn.

Ds. J. H. Velema sluit de rij sprekers. Hij memoreert dat zijn vader in Noordeloos predikant is geweest van 1923-1926 en in zijn tijd is de oude kerk gebouwd, waarvan de daar ingemetselde eerste steen nog steeds getuigt. Hij herinnert zich nog als de dag van gisteren hoe hij als jongen op het bouwwerk heeft gespeeld en in de schuur kerkje hield. Na deze persoonlijke ontboezemingen wenst hij de gemeente toe dat het Woord van God in Noordeloos bewaard mag worden en dat zij Kerk mag zijn in het licht van de Wederkomst.

Ds. B. de Romph spreekt een dankwoord uit. Hij bedankt de jongeren voor hun prachtige cadeau: het onderstel van het doopvont. "Deze kerk is jullie kerk", zo benadrukt hij "en daarom is het zo fijn dat jullie in het zingen en binnendragen van de Bijbel en de tekenen van de sacramenten een bijdrage konden leveren aan deze dag". De gemeente van Hermanovce wordt bedankt voor de schitterende handgeslepen vaas uit Slowakije, de plaatselijke kerken en de burgerlijke gemeente voor hun financiële bijdrage en aannemer Bijkerk voor de lessenaar. Hij zegt tegen ds. Velema: "Ik twijfel er niet aan dat Noordeloos nog steeds een apart plekje in uw hart heeft. Hoewel de oude kerk afgebroken zal worden, zal de eerste steen die door uw vader is gelegd behouden blijven, omdat dat deel van de muur zal blijven staan". Verder bedankt ds. De Romph iedereen die op zijn of haar wijze bijgedragen heeft aan de bouw van de nieuwe kerk, in het bijzonder de voorzitter van de bouwcommissie, br. F. Van der Ham. Hij besluit met de woorden dat dit kerkgebouw gebouwd moge zijn tot eer van God. "Soli Deo Gloria! Halleluja!"

De oude kerk zal, nu de nieuwe in gebruik is genomen, gedeeltelijk worden gesloopt. Een deel van de buitenmuren zal echter blijven staan, zodat er een ommuurde pastorietuin zal ontstaan. Het ontwerp van de nieuwe kerk is van architectenbureau Roos en Ros te Oud-Beijerland, maar al het bouwkundige en constructieve tekenwerk is verricht door vrijwilligers uit de gemeente. Was het aantal

zitplaatsen in de oude kerk 355, in de nieuwe kerk bedraagt dat 400, met de mogelijkheid dit uit te breiden tot ongeveer 500. De nieuwe kerk wordt gesierd door een tiental glas-in-lood

elementen van de fa. Erkelens te Ameide. Ze zijn voor de ramen aangebracht en symboliseren allemaal een bijbelse voorstelling.

R. Hoepel

HET STAAN IN DIENST VAN DE HEERE

Op het kerkhof.

Boven de ingang van sommige begraafplaatsen staat een tekst. Een opschrift van betekenis voor allen, die naar de begraafplaats gaan. In het leven van een predikant kan het voorkomen, dat hij regelmatig op die plaats komt. De gang daarheen is geen lichtvaardige zaak. Veelal volgt hij een bedroefde familie. Men gaat naar het open graf, om een geliefde te begraven. Wanneer dit woord 'geliefde' in het leven betekenis had, dan grijpt het begraven bijzonder aan. Het is een afscheid nemen voor altijd. Scheiden doet pijn en die pijn is er maar niet even. Nu mag niet vergeten worden dat allen die bij het open graf staan ook moeten sterven. De predikant hoort daar ook bij. De werkelijkheid gesproken door de Heere in het begin van de Bijbel blijft staan: ten dage als ge daarvan eet, zult gij de dood sterven. Zo blijft ook staan wat Paulus schrijft: de bezoldiging van de zonde is de dood. Daar worden allen op het kerkhof aan herinnerd of op gewezen. Die werkelijkheid mag niet verbloemd of ontkracht worden. Door de predikant dient overal de waarheid Gods verkondigd te worden. Vanzelf dient dit niet uit de hoogte te geschieden. Wanneer dat gebeurt, dan ziet hij zichzelf voorbij. Ook hij is aan de dood onderworpen. Want het loon van de zonde is de dood! Opvallend is dat niet gezegd wordt het loon van de zonden is de dood. Zeker, daden worden niet voorbijgezien, maar er wordt gewezen op de enkele daad, de wortel van de zonde. Die wortel is bij alle mensen aanwezig. Vandaar dat we de naam van 'zondaar' dragen. Het is geboden daarop te wijzen, daarover te spreken op het kerkhof. Want het is de mensen gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Nimmer mag een predikant uitgaan van het denken van een mens, maar hij dient altijd uit te gaan van Gods getuigenis. Het bloed van de mensen wordt van zijn hand geëist. Hij staat op het kerkhof temidden van stervende mensen. Mensen die op weg zijn om te sterven. Ja ster-

ker: in een doopdienst wordt in het gebed beleden dat dit leven niets anders is dan een gestadige dood. Dit wordt op deze wijze niet te somber uitgedrukt. Naar het Woord van de Heere is het leven van jong en oud door de zonde een gestadig sterven geworden. Het leven is een brandende kaars, die brandend verteert. Het opschrift op de poort van het kerkhof is dan ook niet overtrokken: vandaag ik en morgen gij! Van de begraven gaat de spraak uit: nu ik, maar u, jij, morgen. Daar kan geen vraagteken achter gezet worden. Het staat vast. Het is zeker. Maar nu mag, ja moet ook op het andere opschrift gewezen worden: zalig zijn de doden die in de Heere sterven. Welk een woord! Het staat er omdat het Woord van de Heere het zegt. Onveranderd blijven ook deze woorden staan. Ze blijven gelden tot de laatste dag van de wereld. Sterven in de Heere. Dat betekent in het geloof en in de vreze des Heeren. Deze werkelijkheid begint in het leven. Heel het genadeleven kent een begin in het leven. Het leven door de Heere leidt tot een leven in de Heere. De Heilige Geest is daarvan de Werkmeester. De Heere en Zijn heilsweldaden blijven niet onbekend. De noodzaak, de rijkdom daarvan worden verstaan, begeerd en gekend. De mate is verschillend, maar de zaak, de wortel is aanwezig. Het werk des Heeren is in het hart geplant en komt naar voren. Paulus schrijft aan de gemeente van Korinthe: gij zijt een brief van Christus. Een open brief. Kenbaar en leesbaar voor alle mensen (2 Kor. 3:3). De Heere geeft de Zijnen een plaats in de samenleving. In huis, in de straat, in de werkkring en in de gemeente. De Heere laat allen een leesbare brief zijn. De Korintheïers waren dat. Ondanks al de gebreken die in de gemeente voorkwamen. Christus heeft bij het schrijven van die brief gebruik gemaakt van de diensten van Paulus. Zo doet Hij nog. Hij schakelt Zijn dienaren in. Door hun dienst schrijft Christus een brief. En laten we erop letten, die brieven worden niet met inkt geschreven, maar

met de Geest van de levende God. Wat geschreven wordt met inkt kan vervagen, verdwijnen, maar wat vast is gelegd door de Heilige Geest is eeuwig. Met die brieven in Korinthe wist Paulus zich één. Ze zijn gekomen door zijn dienst en zijn hart ligt in de dienst en daarom hebben de Korintheïers ook een plaats in het hart van Paulus. Zo mag het vandaag ook zijn. De dienaren van de Heere kennen het in het leven en sterven van Gods kinderen. Men zegt amen op het belijden van David: ik ben een gezelschap van allen die U vrezen en van hen die Uw bevelen onderhouden, Psalm 119: 63. Aan het woord van Johannes gaat men niet voorbij: een iegelijk die gelooft dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren en een iegelijk die liefheeft Dengene Die geboren heeft, die heeft ook lief dengene die uit Hem geboren is. Men is door genade, door wedergeboorte, door levendmaking, familie van elkaar geworden. Het doet pijn wanneer men een geestelijk familielid moet begraven, maar het mag klinken: zalig zijn de doden die in de Heere sterven. En die wetenschap blijft bij! Welk een herinneringen blijven leven. Veel brieven heb ik tijdens de dienstjaren ontvangen. Juweeltjes zijn eronder. Het genadewerk schittert erin. Iets wil ik graag doorgeven. Na enkele mededelingen werd geschreven: het gebed werd indringender: Heere, leer mij U meer kennen. In Uw Persoon, Uw ambten, deugden en eigenschappen. En daar was het vorige week. In stilte vroeg de Heere: ga nu eens na, ken je Mij niet? Heb Ik je niet geleid van de moederschoot af? Heb je Mijn Zoon nooit ontmoet in de staat van vernedering als Kind in de kribbe, levend op aarde, hangend aan het kruis, heb je Hem niet zien heenvaren met zegnende Handen? Ja, ken je Hem niet zittend aan Mijn rechterhand, waar Hij altijd voor zo één als jij bent bidt? Heb je Mij nooit gezien in Mijn Vaderlijke liefde en dat alleen om Jezus Christus' wil? Heb je nooit Mijn Geest ervaren hoe Hij bidt. Leert bidden een volk dat niet één woord kan bidden? En toen zondag in de prediking: Meer dan Salomo is hier! O, dominee! Hij lost alle vragen op. Welk een genade is uitgestort op Zijn lippen. Weet u wat ik gezegd heb? Lieve Drie-enige God, heb dank voor Uw liefde. O, leer mij verder. Dat ik U meer mag kennen, want ik ken en weet nog zo weinig. Maar het geloof mag er zijn. En eenmaal zal ik kennen,

gelijk als ik gekend ben. Wanneer het verstaan wordt, dan wordt de band gevoeld en wordt gezegd: die taal is gelijk Groenewegen het zegt mijn zieltoolk. En dan komt de dood en het begraven: welk een werkelijkheid. Na het begraven moet men het leven weer in, maar niet zonder de Heere en zonder de wetenschap dat de eenheid in de Heere blijvend is, want naar Gods welbehagen in Christus blijft staan: voor de troon en hier beneden. En daarom mag beleden worden: ik geloof één heilige algemene Christe-

lijke kerk. De gemeenschap der heiligen. De Heere is eeuwig en daarom is Zijn kerk eeuwig. Straks eeuwig samenleven. De Vader en Zijn kinderen, de oudste Broer en Zijn gezinsleden. Prof. van der Schuit zei het nog al eens: Gods kinderen zien elkaar niet voor het laatst. Dit is ook tot troost voor een predikant. Want leven kent een band aan *het leven* der genade.

M.C. Tanis

MERKTEKENEN VAN HET GELOOF

Het lezen van het boek van ds. C. Harinck getiteld "Geloof en zekerheid" bracht mij tot het nadenken over de merktekenen van het geloof en het schrijven van een artikeltje hierover. Gods Woord en de belijdenis spreken over merktekenen van het geloof. Ook reformatoren en nadere reformatoren hebben hierover geschreven. Het is niet mijn bedoeling dit onderwerp uitputtend te behandelen. Daarvoor zou een serie artikelen nodig zijn. Wel is het mijn opzet enkele gedachten weer te geven aangaande de merktekenen van het geloof.

De Heilige Schrift

De Bijbel zwijgt niet over de merktekenen van het geloof. De inhoud van de *zaligsprekingen* komt bijzonder voor de aandacht. Daarin wordt heel duidelijk gesproken over de merktekenen van het geloof. De ware onderdanen van het Koninkrijk Gods worden hierin getekend. In de Bergrede treffen we aan achttal zaligsprekingen aan die beginnen met het opnoemen van een merkteken en eindigen met de reden waarom zalig gesproken wordt. Behartenswaardige zaken werden hierover geschreven door wijlen ds. F. Lengkeek, toenmalig docent aan de Theologische School van de Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn. We lezen in zijn boekje over de zaligsprekingen het volgende op de blz. 12 en 13 "Alle ding wordt uit zijn openbaring gekend. Dat is zo in het natuurlijke; dat is ook zo in het geestelijke. Met dit vast te houden blijven wij op de vaste bodem der Schrift. De Heere Jezus zegt: *Uit de vrucht wordt de boom gekend* (Matth. 12:33); dit geldt zowel voor de goeden als de kwaden. Ook onze belijdenis wijst er

op, als zij in de Catechismus spreekt van een *uit de vruchten van zijn geloof bij zichzelf verzekerd zijn* (Zondag 32). De Heiland volgt in Zijn zaligsprekingen, die wij achtereenvolgens wensen te overdenken, ook de weg, om uit de openbaring te besluiten tot het wezen, met hetgeen aan dat wezen verbonden is. Niet op de verkiezing, zelfs niet op de wedergeboorte wijst Hij in die Zaligsprekingen; Hij wijst ons op de levensopenbaring en verbindt aan die openbaring Zijn "Zalig!" De Zaligsprekingen staan aan het hoofd van de grote toespraak, die wij gewoon zijn, de Bergrede te noemen. Wij vinden deze meer uitgebreid in Mattheüs 5, 6 en 7; meer beknopt in Lukas 6:20-49. Deze rede is wel eens genoemd de grondwet van het Koninkrijk der Hemelen. In de Zaligsprekingen vinden wij hen getekend, die ware onderdanen van dat Koninkrijk zijn en dus in al de weldaden en zegeningen van de Koning des Koninkrijks delen. In het geheel hebben wij in de Bergrede aan achttal Zaligsprekingen, die alle aanvangen met het opnoemen van een kernmerk en eindigen met de reden, waarom zalig gesproken wordt." De genoemde merktekenen zijn: arm van geest, treuren, zachtmoedigheid, hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, barmhertigheid, reinheid van hart, vreedzaamheid en vervolging. Op blz. 14 en 15 lezen we: "Voor de natuurlijke mens zijn dan ook de zaligsprekingen -gelijk heel het Evangelie, dat wel voor de mens, doch niet van de mens en naar de mens is - een steen des aanstoots. Voor de geestelijken zijn zij een bron van lieflijke bemoediging, heilrijke lering en bevestigende troost."

De belijdenis

In de belijdenis wordt meer dan eens over merktekenen van het geloof geschreven. In de Heidelberger Catechismus, in de Nederlandse Geloofsbelijdenis en in de Dordtse Leerregels wordt over merktekenen gesproken. Wat de Heidelberger Catechismus betreft is al genoemd zondag 32. Verder valt te denken aan de Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 29. We lezen in dat artikel "En aangaande degenen die van de Kerk zijn, die kan men kennen uit de merktekenen der Christenen; te weten, uit het geloof, en wanneer zij, aangenomen hebbende den enigen Zaligmaker Jezus Christus, de zonde vlieden en de gerechtigheid najagen, den waren God en hun naaste liefhebben, niet afwijken noch ter rechter -, noch ter linkerhand, en hun vlees kruisigen met zijn werken." Ook de Dordtse Leerregels spreken over merktekenen. In Hoofdstuk 3 en 4 paragraaf 11 worden kenmerken van de bekering genoemd: de verlichting van het verstand, de opening van het hart, nieuwe hoedanigheden in de wil. "Voorts wanneer God dit Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, en de ware bekering in hen werkt, zo is het dat Hij niet alleen het Evangelie hun uiterlijk doet prediken, en hun verstand verlicht, opdat zij recht zouden verstaan en onderscheiden die dingen, die des Geestes Gods zijn; maar Hij dringt ook in tot de binnenste delen des mensen met de krachtige werking van denzelfden wederbarenden Geest; Hij opent het hart, dat gesloten is; Hij vermurwt dat hard is; Hij besnijdt dat onbesneden is. In den wel stort Hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat die wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt, die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt dien wil also, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen." In datzelfde hoofdstuk lezen wij bij de verwerping der dwalingen paragraaf 4 over hongeren en dorsten naar de gerechtigheid en de offerande van een verslagen en gebroken geest, die Gode aangenaam is. Ook in het vijfde hoofdstuk wordt in de verwerping der dwalingen gesproken over de zekerheid van de volharding die niet blijkt uit bijzondere en buitengewone openbaring, maar uit de eigen merktekenen der kinderen Gods.

Reformatie

We lezen in het boek van ds. Harinck op blz. 127 dat Calvijn en Luther ervan weten dat de Heilige Geest de gelovigen laat zien en gevoelen dat de ware vruchten van het geloof in hen zijn. "De reformatoren spreken over de vruchten, die bewijzen dat ons geloof oprecht is. De merktekenen van het geloof, zoals het verlaten van het zelfvertrouwen, de omhelzing van Christus, de volharding in het navolgen van Hem en de levensheiliging bewijzen dat wij waarlijk door de Heilige Geest met Christus verenigd zijn. Zij dienen alleen om de zekerheid van de zaligheid, die reeds door het geloof verkregen is, te bevestigen. De vruchten bewijzen de echtheid van ons geloof".

Nadere Reformatie

Ook de Nadere Reformatoren spreken over de merktekenen van de ware gelovigen en de vruchten van een waar geloof. We lezen dienaangaande op blz. 254 van het boek van ds. Harinck: "We hebben een geloof nodig dat de naam van 'het geloof der uitverkorenen' dragen kan. Maar het zijn niet de kenmerken die ons redden, maar Christus, die wij door het geloof aangrijpen. De kenmerken bewijzen wel de echtheid van ons geloof, maar zijn niet de grond van ons geloof en ook geen grond voor heilszekerheid. Zij zijn nodig tot zelfonderzoek of wij het ware geloof bezitten. Vanwege het verval in de kerken en het niet onderscheiden van het historisch geloof van het ware zaligmakende geloof was de Nadere Reformatie vooral gericht op de vraag: Hoe kunnen we waar en vals geloof van elkaar onderscheiden? De juiste methode was de weg van zelfonderzoek naar de merktekenen van het ware geloof. De fout is dat wij de merktekenen tot grond van ons geloof maken. Zekerheid van het heil is alleen in het geloof dat zich op Christus en Zijn volbrachte werk verlaat. Christus in ons te ontwaren brengt troost en vreugde, maar de grond van de zekerheid is zelfs niet Christus in ons, maar Christus voor ons."

Licht over de merktekenen

Hoe weten Gods kinderen dat zij de kenmerken van de ware gelovigen vertonen? De duivel valt hen immers aan door hen wijs te maken dat zij die kenmerken van de ware gelovigen missen, dat zij het zaligmakende werk

van Gods Geest in hart en leven niet kennen.

Ds. Harinck wijst in dit verband op het werk van W. Teellinck, een toonaangevende vertegenwoordiger van de Nadere Reformatie die leefde van 1579-1629. Teellinck stelt dat de Heilige Geest door middel van het Woord Gods troost en verzekert van de zaligheid. De Heilige Geest laat zien vanuit het Woord Gods dat Gods kinderen de merktekenen vertonen die de Schrift noemt. We lezen op de blz. 182 en 183 "De Heilige Geest moet door het Woord bevestigen dat onze kenmerken de merktekenen zijn van hen die tot Gods eeuwige heerlijkheid zijn geroepen. Hij ziet dit door de praktijk bevestigd. Er zijn in de gemeente veel mensen waarvan de predikanten geloven dat zij kinderen van God zijn, omdat zij de merktekenen van de christenen in hen zien. Zij hebben berouw over hun zonden, hongeren en dorsten naar de Heere Jezus en zoeken God uit liefde te dienen. En toch ontbreekt bij hen de zekerheid dat zij erfgenamen zijn van God en Christus en gaan zij dikwijls mistroostig over de wereld. Zij kunnen uit de merktekenen van de christenen geen sluitrede opmaken dat zij ware gelovigen zijn. Zij worden door de duivel aangevochten dat zij niet het berouw, het geloof en de liefde tot Gods geboden hebben van de ware gelovigen. Daarom is het nodig dat de Heilige Geest hen te hulp komt en hen door het Woord ervan verzekert dat hun berouw, geloof en gehoorzaamheid wel uit God zijn. Zij hebben een getuigenis nodig dat het getuigenis van hun merktekenen overtreft, namelijk een direct getuigenis door de Heilige Geest en het Woord. *Tenzij de goede Geest Gods hun krachtig te hulp komt en door Zijn wonderbaarlijke, heimelijke werking de ogen van hun verstand opent en hen uit de Schriftuur doet verstaan dat hun berouw en geloof, alhoewel het gebrekkig is, nochtans ook oprecht is en gelijk is aan het berouw en het geloof van de uitverkoren kinderen van God.* De Heilige Geest laat in dit getuigen het licht van het Woord over de werkingen van het ware geloof in het hart vallen en getuigt dat onze geloofswerkzaamheden met het onfeilbare Woord van God en de ware beleving van Gods kinderen overeenstemmen. Het is dus een getuigen van de Heilige Geest tot het hart van de gelovigen door middel van een woord of woorden uit de

Schrift. Met nadruk leert Teellinck dat dit troostvolle getuigenis van de Heilige Geest tot stand komt door middel van wat de Bijbel over de ware gelovigen zegt. Hij waarschuwt voor inbeelding en niet op de Schrift gefundeerde ervaringen." De Heilige Geest bant op deze wijze de twijfel uit.

Smytegelt

Velen onder ons zullen de preken over Matth. 12; 20 en 21 van Bernardus Smytegelt (1665- 1739) "Het Gekrookte Riet" kennen. In deze preken wordt veel over kenmerken gesproken. Aan die kenmerken dient men zich te toetsen. De genoemde kenmerken kunnen op die wijze tot ontdekking zijn dat merktekenen van de ware christenen worden gemist. Ook kunnen die kenmerken tot vertroosting en bemoediging zijn dat men geen vreemdeling is van het leven der genade dat de Heere naar Zijn eeuwig en vrijmachtig welbehagen in de Zijnen werkt, in stand houdt en voleindigt. Het kan immers zijn dat men zich bedriegt op weg en reis naar de eeuwigheid. Het kan ook zijn dat de satan Gods werk verdacht maakt. Op pastorale wijze stelt Smytegelt deze zaken aan de orde. In het nu volgende citaat spreekt hij eerst over zelfbedrog en vervolgens over het ware werk Gods. In de uitgave die ik bezit vindt u dit in deel 1 blz. 214 "Weet gij, wanneer gij u bedriegt? Als gij, na vaststelling dat gij genade hebt, bij uzelf blijft; als gij gerust en zorgeloos gaat leven; als gij u inbeeldt dat uw geluk in aardse dingen bestaat, en als gij u gaat ophouden met dingen die meer uw verstand raken als uw consciëntie; als gij na de vaststelling wat meer vrijheid begint te nemen in plaats van een tedere wandel; als gij meer houdt van algemeen prediken, daar elk gerust zit en ongemoeid naar huis kan gaan, als van particulier prediken. Zo gij vaststelt dat gij genade hebt, en gij vindt zulke dingen, zo zult ge u vast bedriegen; dat is te zeggen, ik zal vrede hebben, al ben ik zus of zo niet, al wandel ik naar mijns herten goeddunken, Deut. 29:19.

Wilt gij nu weten of het geen bedrog is, dan zult gij na de vaststelling van dit vinden. Gij zult uzelf niet kunnen leven; de oefening van uw geloof, hoop en liefde zal allengskens levendiger worden; ja, gij zult nader verkeren met God, en in een tedere wandel voor Hem leven; onder de

ernstige middelen zult ge het meest gaan, daar gij onderzocht wordt en beproefd wordt; gij zult den Heere zoeken te gehoorzamen, en gedurig denken, zou ik mij niet bedrogen hebben? Hoort, wij zullen het u kort zeggen, als gij na de vaststelling daar

naar toe geleid wordt, om Christus Jezus te gebruiken tot rechtvaardigmaking, en tot heiligmaking, en een nabij leven met God; dan is het geen bedrog."

A. van Heteren

PHILPOT – OVERBLIJVEND KWAAD

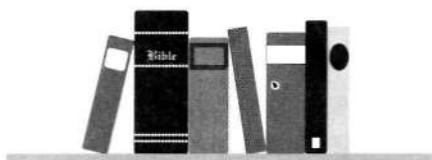
In het bekende boek van J.A. Saarberg over Philpot kwam ik een treffende passage tegen over het overblijvende kwaad in het leven van Philpot. Hij had een levendige ontdekking aan zijn diep verderf. Philpot schrijft in een brief daarover het volgende: "De Bijbel schijnt somtijds voor mij zonder voedsel of geur, en alle verborgenheden daarin voor mijn gemoed geheel afgesloten. De liefde tot de afgoden vervult mijn hart en iedere dag weer hoereer ik achter dezelfde af. Geen beuzeling is te dwaas om mijn opmerkzaamheid gaande te houden en al mijn gedachten in te nemen. Mijn hart schijnt een poel van ongelovigheid, wellust, hoogmoed, onreinheid en zedeloosheid. Ik word wel bewaard voor het uitwendige kwaad, maar mijn hart is zo vuil en goddeloos, dat ik op niemand een steen meer durf te werpen. Maar wanneer wij soms onder het besef van onze snoodheid en ondankbaarheid tegenover de grote God, Die ons zo uitnemend zegent, in vertedering mogen neervallen, dan is het ons goed." (blz. 111).

In een andere brief schrijft Philpot (blz. 274) opnieuw over deze werkelijkheid maar ook over het nieuwe leven dat de Heere door Zijn Geest heeft gewerkt: "Ge zult ervaren dat ge nog niet gestorven zijt aan de begeerlijkheden des vleses, de begeerlijkheden der ogen en de grootsheid des levens. Ook heeft de satan zijn verzoeken als een engel des lichts, en hij weet vermetelheid op te wekken, en geveinsdheid, geestelijke hoogmoed, farizeïsme en een heel heirleger van andere kwalen meer. Maar Hij, Die u tot de strijd geroepen heeft, zal uw handen ten oorlog onderwijzen en uw vingers ten strijde. En Hij, Die in u is, is meerder dan hij, die in de wereld is.

Welk een wonderlijke omkeer is het gevolg van de Goddelijke onderwijzingen en de hemelse bezoeken. De ziel leeft in een nieuwe wereld en ademt in een nieuwe sfeer. Het oude

is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. Nieuwe begeerten, gevoelens, hoop, vrees en oefeningen zijn ontstaan, de ziel is een nieuw schepsel geworden. De wereld verschijnt in haar ware kleuren, als een geschilderd prul, en daar haar vermakingen nu op de rechte waarde worden geschat, bekommert men zich ook weinig meer over haar goedkeuring en begeert die niet meer."

A. van Heteren

BOEKBESPREKINGEN

George Burder, Geborgen in Hem, 63 blz., € 7,20, Uitgave Den Hertog – Houten, ISBN 90-331-1867-X.

Dit boekje is verschenen in de serie 'Licht op de kandelaar'. George Burder leefde van 5 juni 1752- 29 mei 1832. De Heere bekeerde hem op jonge leeftijd. Toen hij 24 jaar was begon hij als lekenprediker het Woord te verkondigen. Zo'n lekenprediker is iemand die singuliere gaven heeft tot het predikambt, waar onze kerkorde in art. 8 ook van spreekt. Hij heeft verscheidene gemeenten mogen dienen. Het langst heeft hij gearbeid in Londen: van 1803 tot 1832. Burder staat in de traditie van de puriteinen. In het nu verschenen boekje zijn vier preken opgenomen: De voorbereiding op het sterven: Matth. 24:44 'Daarom, zijt ook gij bereid.' De wedergeboorte of de nieuwe geboorte: Johannes 3:3 'Jezus antwoordde en zeide tot hem; Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.' Christus is alles: Kolossenzen 3:11 'Maar Christus is alles en in allen.' De vreugden in het

dienen van God: Spreuken 3:17 'Haar wegen zijn wegen der liefelijkheid, en al haar paden vrede.' Bij het doornemen van dit boekje stuitte we op een storende fout: Op blz. 20 lezen we 'iemand' i.p.v. 'niemand'. Veel behartenswaardige dingen staan in de nu voor het eerst in het Nederlands verschenen preken van Burder. (Ze zijn uit het Engels vertaald door N.A. Eikelenboom). In de eerste preek lezen we bijvoorbeeld op blz. 13 "Er is geen beschutting tegen de rampzalige gevolgen van de dood dan alleen in het geloof in Jezus. De ziel die waarlijk van zonde overtuigd is, die haar gevaar ziet, besef heeft van haar hulpeloosheid, en in de kennis van Christus wordt verlicht, zal om bescherming tot Hem vluchten, zal alleen op Zijn volmaakte gerechtigheid vertrouwen – en als zij dat doet, is zij veilig." Tot slot geven wij u een duidelijk en voor jong en oud begrijpelijk citaat van deze lekenprediker uit de preek over de wedergeboorte, blz. 32 en 33: "De mensen zijn geneigd om te denken dat als ze naar de hemel gaan, ze dan gelukkig zullen zijn. Maar zonder een nieuwe natuur zou een mens in de hemel met zo uit zijn element zijn als een vis uit de diepte van de zee in een groene weide, of als een os op de bodem van de zee. Kan een zondig mens, die nu de godzaligen haat, verwachten gelukkig te zijn onder louter heiligen? Kan hij die de sabbat geen drie uur kan heiligen, het aan om een eeuwige sabbat te houden? Kan hij die nu vloekt en zweert, zich voorstellen dat zijn tong voor eeuwig bezig zal zijn om God te loven? Kan hij die er nu een afkeer van heeft om aan God te denken, zijn geest er gaarne voor gebruiken om eeuwig over Hem te denken? Nee, nee. De hel is de 'eigen plaats' van de zondaar. Daar zal hij zijn eigen gezelschap hebben, en in zekere zin zijn oude bezigheden – echter zonder er plezier in te hebben. Wat evenwel de hemel betreft: die kan hij niet zien als hij niet wederom geboren wordt."

John Blanchard, Waarom de Bijbel? 47 blz., €3,95, Uitgave De Banier, Utrecht, ISBN 90-336-0581-3.

In dit geschriftje gaat de auteur in op vragen die gesteld worden over de geloofwaardigheid van de Bijbel. De originele titel luidt: 'Why believe the Bible?' De Nederlandse vertaling is

van Caroline de Heer- Harbers. We leven in een tijd waarin de Bijbel door velen wordt afgedaan als 'een hoop onzin, mythes of folklore'. De auteur probeert door het aanleveren van veel gegevens aan te tonen dat de Bijbel wel degelijk Gods Woord is dat gezaghebbend is voor alle volkeren en voor alle tijden. Hier en daar hebben we wel een vraagteken gezet, niet alleen bij het woordgebruik, maar ook bij de feitelijke inhoud. We vinden het niet juist om in verband met Gods Woord te spreken over een 'beroerde start' (blz. 13). Op blz. 38 moet niet staan dat God uit drie Personen bestaat, maar dat Hij in drie Personen bestaat. Wat beschreven wordt op blz. 32 aangaande toekomstvoorspelling komt mij zeer wonderlijk voor. Wel kunnen wij instemmen met wat beschreven staat op blz. 33 dat geen enkele profetie in de Bijbel ooit onwaar is gebleken. Wat staat op blz. 16 hebben we onderstreept: "Ten derde heeft geen enkel wetenschappelijk feit (het gaat dus niet over een wetenschappelijke theorie) kunnen bewijzen dat een bewering uit de Bijbel niet zou kloppen. Veel beweringen hierover moesten zelf herzien worden. Ik zal een voorbeeld geven.

In de Bijbel worden vaak de Hetieten genoemd, een volk dat veel goden had. Ze woonden in het gebied dat zich uitstrekte van het noorden van Palestina tot aan de Eufraat en ze hebben eeuwenlang voorspoed gekend.

Toen er na jarenlang archeologisch onderzoek geen spoor van hen werd gevonden, beweerden sceptici dat wat over hen in de Bijbel stond fictie of folklore was, maar tijdens latere opgravingen werden heel veel bewijzen gevonden voor de bijbelse verslagen, tot op de kleinste details. Tegenwoordig is er zelf een museum in Ankara, Turkije, met alleen maar overblijfselen van de Hetieten."

Zonder het in alles met de inhoud en de opzet van het boekje eens te zijn kan het een middel zijn tot relativering van de resultaten van de wetenschap en een middel tot verdediging van de inhoud van de Bijbel als het onfeilbare Woord van God.

Yohannes wil timmerman worden. Wie betaalt zijn opleiding?

Help Bill en Marion Sommer helpen.

Stort uw gift op giro 249300 t.n.v.
SDOK te Gorichem ov.v. Sumba
Mission 8180
<http://home.filternet.nl/~sumbamission>

Vakantie op Texel

Rust en ruimte
alle jaargetijden
in eigen sfeer

Bel 0222 31 83 91

Bescherm joodse kinderen tegen terreur!

De christelijke stichting "Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods- orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

**Maak uw gift over op Giro 419925 Bank 65.30.14.643
t.n.v. Vrienden van het Cheider- Veenendaal**
Zie ook onze website www.cheidervrienden.nl

Op vakantie naar Duitsland?

Neem een goed boek mee voor onze Oosterburen!
Mede dankzij uw steun zijn inmiddels 3 titels beschikbaar:

Gebedsgestalten van ds. F. Bakker,

ABC des geloofs van ds. A. Comrie

en een combinatieboek **Kort begrip** van ds. Faulkelius met

Voorbeeld der goddelijke Waarheden van ds. A. Hellenbroek.

Momenteel wordt met steun van de Gereformeerde
Bijbelstichting gewerkt aan de herdruk van een Psalmboek.
Ook is inmiddels de vertaling gereed van het boek
'De waarachtige bekering' van Thomas Watson.

U kunt de Duitstalige boeken met de nodige informatie
bij ons bestellen:

Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht

Secr. M. Timmermans, Maasdijk 345, 4264 AN Veen

Telefoon: 0416 - 691788, fax 0416 - 697625

E-mail: svvhed@kliksafe.nl

STICHTING VRIENDEN VAN

HEIDELBERG & DORDRECHT

Wilt u ons werk steunen?
54.89.87.920